

بررسی ویژگی‌های اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی سالمندان در ایران گذشته، حال و آینده

مجری

کاوه باباجانی

گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی

پژوهشکده‌ی آمار

پائیز ۱۳۸۷

به نام خداوند جان و خرد

پیش گفتار

سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن یکی از عمده‌ترین راه‌های شناخت کشورها از ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی برای برنامه‌ریزی، نظارت و ارزیابی خدمات و فعالیت‌های ملی و منطقه‌ای است. امروزه در اغلب کشورها سرشماری‌های نفوس به فاصله‌ی ۵ یا ۱۰ سال یک بار به مرحله‌ی اجرا در می‌آید. در جمهوری اسلامی ایران نیز سرشماری عمومی نفوس و مسکن مطابق ماده‌ی ۴ قانون مرکز آمار ایران، هر ده سال یک بار با فرمان رئیس جمهوری اجرا می‌شود. این سرشماری در سال‌های ۱۳۳۵، ۱۳۴۵، ۱۳۵۵، ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ منطبق با جدیدترین روش‌های علمی به مرحله اجرا درآمده است.

از آنجایی که در این سرشماری‌ها، جمعیت به‌عنوان محور و هدف توسعه، از ابعاد مختلف مورد توجه قرار می‌گیرد و اطلاعات به تفصیل گردآوری می‌شود، لذا از منابع بسیار غنی در شناخت ویژگی‌های جمعیتی کشور محسوب می‌شوند.

اگرچه داده‌های خام سرشماری فی‌نفسه نمادهای گویایی از خصیصه‌های مختلف جمعیت یک جامعه‌اند، اما ارزش واقعی آن‌ها زمانی پدیدار می‌شود که توسط اهل فن با رویکرد به پیوندهای متقابل پدیده‌ها تحلیل و تفسیر شوند. به منظور حصول به این گونه تحلیل‌ها، پژوهشکده‌ی آمار برای اولین بار با کمک پژوهشگران و صاحب‌نظران اجتماعی، اقتصادی و آماری اقدام به انجام طرح‌های پژوهشی

در ابعاد گسترده در زمینه تحلیل ویژگی‌های جمعیتی (اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی)، مسکن، امکانات و تسهیلات، مهاجرت (داخلی، خارجی) نموده است.

مجموعه حاضر یکی از طرح‌های انجام شده در زمینه تحلیل نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ می‌باشد که امید است پاسخگوی بخشی از نیاز کاربران باشد.

گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: بیان مسأله، اهمیت و ضرورت آن
۱	۱-۱- بیان مسأله
۴	۲-۱- ضرورت و اهمیت بررسی
۷	۳-۱- اهداف مطالعه
	فصل دوم: مبانی نظری و تئوریک
۱۱	مقدمه
۱۲	۱-۱- تعریف سالمندی
۱۲	۲-۱-۱- سالمندی فرد
۱۳	۲-۱-۲- سالخوردگی جمعیت
۱۴	۲-۲- تعیین‌کننده‌های سالخوردگی جمعیت
۱۷	۳-۲- گذار جمعیت شناختی (تئوری انتقال جمعیت)
۲۲	۲-۳-۱- گذار مرگ و میر
۲۵	۲-۳-۲- گذار باروری
۲۷	۴-۲- روند تغییرات جمعیت در جهان
۲۹	۵-۲- روند سالخوردگی جمعیت جهان
۳۱	۲-۵-۱- نسبت وابستگی
۳۲	۲-۵-۲- شاخص سالخوردگی جمعیت جهان
۳۳	۶-۲- گذار جمعیت‌شناختی در ایران
۳۶	۲-۶-۱- گذار مرگ و میر در ایران
۴۰	۲-۶-۲- گذار باروری در ایران
۴۶	۷-۲- روند سالخوردگی جمعیت ایران
۴۶	۲-۷-۱- روند تحولات ساختمان سنی جمعیت ایران
۵۰	۲-۷-۲- تغییرات هرم های سنی جمعیت ایران از ۱۳۶۵ تا ۱۴۳۰

- ۵۲ ۸-۲- مروری بر تحقیقات پیشین
- ۵۲ ۱-۸-۲- مروری بر تحقیقات پیشین در جهان
- ۵۵ ۲-۸-۲- مروری بر تحقیقات پیشین در ایران

فصل سوم: روش تحقیق

- ۶۱ ۱-۳- روش تحقیق
- ۶۳ ۲-۳- جامعه آماری
- ۶۳ ۳-۳- حجم نمونه
- ۶۴ ۴-۳- واحد جامعه آماری
- ۶۴ ۵-۳- فرضیات تحقیق
- ۶۵ ۶-۳- تعاریف و مفاهیم

فصل چهارم: یافته‌های تحقیق

- ۶۹ ۴-۱- ویژگی‌های اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی سالمندان
- ۶۹ ۱-۱-۴- روند تحولات جمعیت در ایران
- ۷۰ ۲-۱-۴- ساختار سنی
- ۷۲ ۳-۱-۴- نسبت سالمندان به کل جمعیت در سطح استان‌های کشور
- ۷۵ ۴-۱-۴- توزیع نسبی سالمندان بر حسب سن
- ۷۶ ۵-۱-۴- ساختار جنسی سالمندان ایران
- ۷۸ ۶-۱-۴- نسبت جنسی
- ۸۱ ۷-۱-۴- شاخص نسبت وابستگی
- ۹۳ ۸-۱-۴- سواد و تحصیلات
- ۱۰۰ ۹-۱-۴- سطح تحصیلات
- ۱۰۳ ۱۰-۱-۴- وضعیت فعالیت
- ۱۰۴ ۱۱-۱-۴- میزان فعالیت سالمندان
- ۱۱۰ ۱۲-۱-۴- میزان اشتغال و بیکاری
- ۱۱۱ ۱۳-۱-۴- ازدواج و زناشویی
- ۱۱۵ ۲-۴- پیش‌بینی و آینده‌نگری جمعیت سالمندان استان‌های کشور تا سال ۱۴۰۰

- ۱۱۶ پیش فرض های پیش بینی ۱-۲-۴
- ۱۱۹ نسبت سالمندان به کل جمعیت در سطح استان های کشور ۲-۲-۴
- ۱۲۸ ساختار جنسی ۳-۲-۴
- ۱۲۹ میانه سنی ۴-۲-۴
- ۱۳۱ نسبت وابستگی ۵-۲-۴
- ۱۳۲ روند سالخوردگی و نسبت جمعیت ۶۵ ساله و بیش تر ۶-۲-۴

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

- ۱۳۵ نتیجه گیری ۱-۵
- ۱۳۹ پیشنهادات ۲-۵
- ۱۴۱ منابع

فصل اول

بیان مسأله، اهمیت و ضرورت آن

۱-۱- بیان مسأله

کاهش مرگ و میر، خصوصاً مرگ و میر اطفال و نوزادان و کاهش باروری و رشد جمعیت در قرن اخیر باعث شد که در طی مرحله انتقالی مرگ و میر، شاخص امید زندگی در بدو تولد افزایش یافته و از رقمی کمتر از ۳۵ سال به رقمی بیش از ۷۰ سال افزایش یابد (میرزایی، ۱۳۸۴: ۲۷). بدین ترتیب در اثر کاهش باروری و افزایش طول عمر، جمعیت جهان رو به سالمندی نهاد.

سالمند شدن جمعیت در واقع فرایندی است که در آن اشخاص پیر و مسن سهم بیشتری از کل جمعیت را شامل می‌شوند. اصطلاحاتی مانند سالمند، سالخورده، مسن و کهنسال و نظایر آن در مورد کسانی به کار برده می‌شود که ۶۰ سال یا بیشتر از سن آنان گذشته باشد. بر اساس یک شاخص جمعیتی معمولاً اگر بیش از ۱۰ درصد کل جمعیت ۶۵ سال به بالا باشند جمعیت سالخورده تلقی می‌شود (جهانفر، ۱۳۷۴). در تعریفی دیگر سازمان ملل متحد نیز کشورها را به سه نوع ساخت جمعیتی جوان بزرگسال و سالخورده تقسیم کرده است که مشخصه آن‌ها میزان نسبت جمعیت سالخورده و بالاتر در این کشورهاست. به این صورت که کشورهای دارای جمعیت جوان، کشورهایی هستند که نسبت سالخوردگان آن زیر ۴ درصد باشند، کشورهای دارای جمعیت بزرگسال کشورهایی هستند که نسبت سالخوردگان آن بین ۴ تا ۶ درصد باشند و کشورهای دارای جمعیت سالخورده کشورهای هستند که نسبت جمعیت سالمندان آن بیش از ۷ درصد یا بیشتر باشد (سام آرام، ۱۳۷۰).

به طور کلی در جهان هم تعداد و هم نسبت افراد ۶۵ ساله و بالاتر در حال افزایش هستند. اگر چه این تعداد و نسبت در مناطق مختلف جهان متفاوت می‌باشد. تعداد سالمندان از سال ۱۹۵۰ به بعد سه برابر افزایش یافته است، تقریباً از ۱۳۰ میلیون نفر به ۴۱۹ میلیون نفر در سال ۲۰۰۰ رسیده است. نسبت سالمندان در طول همین مدت از ۴ درصد به ۷ درصد افزایش یافته است (وایت^۱، ۲۰۰۴: ۴).

سالمندی در آغاز توسط کشورهای توسعه‌یافته تجربه شد، اما اخیراً در اکثر کشورهای در حال توسعه نیز آشکار شده است و در آینده نزدیک تقریباً تمام کشورها با مسأله سالخوردگی مواجه خواهند شد. از سال ۱۹۵۰ به بعد میان سنی جمعیت در کشورهای توسعه‌یافته، آمریکای شمالی، ژاپن، اروپا و استرالیا از ۲۹ سال به ۳۷ سال افزایش یافته است و انتظار می‌رود در سال ۲۰۵۰ به ۴۵ سال برسد، در مقابل میان سنی در کشورهای در حال توسعه، آفریقا، آسیا و آمریکای لاتین ۲۴ سال بوده است. اما به هر حال کاهش سریع در سطح باروری و افزایش امید به زندگی در این مناطق به طور اجتناب ناپذیری منجر به سالمند شدن سریع جمعیت خواهد شد، با میان سنی پیش‌بینی شده ۳۶ سال برای سال ۲۰۵۰ (بونگارت^۲، ۲۰۰۴: ۱).

در ایران نیز با ظاهر شدن آثار کنترل جمعیت از سال ۱۳۷۰ به بعد به تدریج از نسبت افراد کم‌تر از ۱۵ سال کاسته و بر نسبت افراد میان‌سال (۶۴-۱۵ سال) افزوده شده است. استمرار این وضع در آینده می‌تواند ترکیب سنی جمعیت را تغییر داده و به نحو محسوسی از نسبت افراد زیر ۱۵ سال بکاهد و جمعیت را بسوی سالخوردگی سوق دهد (زنجانی و دیگران، ۱۳۷۸: ۵۷). بر اساس پیش‌بینی سازمان ملل در گزینه حد متوسط رشد، میان سنی جمعیت در ایران در سال ۲۰۵۰ به حدود ۴۰ سال خواهد رسید و تعداد سالمندان قریب به ۲۲-۱۸ درصد کل جمعیت ایران را تشکیل خواهد داد.

انتقال جمعیتی همراه با انتقال اپیدمیولوژیک سبب افزایش جمعیت سالمند و افزایش بار بیماری‌های مزمن در این گروه‌های سنی خواهد شد. بیشتر افراد سالمند شدیداً با مسئله فقر روبرو هستند

¹ waite

² Bongaarts

(سیام، ۱۳۸۰) فقر و بیماری افراد را آسیب‌پذیر کرده و در همه مراحل زندگی به ویژه در سنین پیری زندگی آن‌ها را تهدید می‌کند (رفعت جاه و کریمی، ۱۳۸۱: ۲۷)، در این بین تغییرات ناشی از گذار اجتماعی در ایران که همگام با انتقال جمعیتی صورت می‌پذیرد، سبب گردیده تا ساختارهای جدید اجتماعی در برآوردن نیازها و احتیاجات سالمندان ناتوان بمانند.

بنابراین، تعداد بسیاری از افراد سالمند از چرخه کار و فعالیت خارج می‌شوند و به جمعیت واقع در سنین کار متکی می‌شوند. حال هر چه قدر سالخوردگی یک جامعه افزایش یابد بار تکفل و وابستگی نیز بالا رفته و این بار مالی سنگینی را به دوش افراد واقع در سنین کار تحمیل می‌کند. از طرفی دولت‌ها نیز وظایفی در قبال افراد سالمند خود دارند: مثل بیمه‌های تامین اجتماعی، دادن مستمری، حقوق بازنشستگی که این مسأله در بعضی از مواقع دولت‌ها را با مشکل روبرو می‌سازد. هزینه‌های بهداشتی درمانی و توانبخشی سالمندان بخصوص برای زنان نیز از جمله مسائلی است که باید به آن توجه شود. چرا که با بالا رفتن سن افراد دچار بیماری‌های مزمنی می‌شوند که هزینه درمانی و توانبخشی بالایی دارد. همچنین با سالخورده شدن جامعه، بحث حمایت از این افراد هم در خانواده و هم در جامعه بوجود می‌آید. در گذشته خانواده مسئول نگهداری از افراد سالخورده خود بود منتهی با رشد شهرنشینی، هسته‌ای شدن خانواده‌ها و بالا رفتن سطح اشتغال زنان و ورود آن‌ها به بازار کار این روند تا حد بسیاری ضعیف شده است.

بدیهی است با تغییرات حاصل از تحولات اجتماعی و اقتصادی، جوامع باید شاهد مشکلات خاص این گونه تحولات از جمله مسائل مربوط به سالمندان باشد به همین دلیل ضرورت دارد که متفکران علوم انسانی و اجتماعی و نیز دست‌اندرکاران رفاه اجتماعی بخشی از مطالعات خود را به مشکلات سالمندان اختصاص دهند. برنامه‌ریزی‌های اقتصادی، اجتماعی، توسعه‌ای و رفاهی مستلزم در نظر گرفتن هماهنگی برنامه‌ها با ساختار و تحولات جمعیتی است، زیرا جمعیت محوری است که

شاخص‌های دیگر رفاه بر روی آن می‌چرخد و به وسیله آن تبیین و تحلیل می‌شود. (زاهدی اصل، ۱۳۸۱: ۳۶) این مسائل همگی ضرورت طرح مسأله سالمندی را به شکلی جدی خاطر نشان می‌سازد.

۱-۲- ضرورت و اهمیت بررسی

سالمند شدن جمعیت اکنون به صورت مسأله‌ای جهانی با اهمیت روز افزون درآمده است. در کنفرانس‌های بین‌المللی بسیاری در کنار دیگر مسائل جمعیتی و اجتماعی به مسئله سالمندان نیز پرداخته شده است. از جمله می‌توان به موارد زیر اشاره نمود. در کنفرانس بین‌المللی وین در سال ۱۹۸۲، کنفرانس جمعیت ۱۹۸۴ مکزیکوسیتی، کنفرانس آسیایی سال ۱۹۹۲ در جزیره مالی و در کنفرانس سران در زمینه توسعه اجتماعی در سال ۱۹۹۵ در کینهاک، همه به حل مسائل و مشکلات رفاهی سالمندان تاکید شده است (ضیایی ۱۳۷۵: ۱۵-۱۶). در سال ۱۹۹۹ سازمان ملل متحد با شعاری تحت عنوان «پیش به سوی جامعه‌ای برای تمام سنین»، سال ۱۹۹۹ را به عنوان سال جهانی سالمندان اعلام کرده تا ملل مختلف جهان به اهمیت این مسأله پی برده و راه حل مناسبی برای زندگی سالم همراه با توانمندی برای این جمعیت عظیم ارائه دهند و باور کنند این بخش از جامعه که روز به روز بر تعداد آنان افزوده می‌شود بخش جدای از سایر گروه‌های سنی نیست، بلکه در سلسله مراتب افراد جامعه به عنوان مرتبه‌ای کامل‌تر قرار دارد و از توانایی‌های فکری و جسمی و تجربیات ایشان در جامعه نیز باید استفاده شود.

با تسریع روند سالمندی و شدت یافتن آن در بسیاری از کشورها، در سال ۲۰۰۲ دومین اجلاس سران با موضوع سالمندی در مادرید برگزار شد که طی آن برنامه عملیاتی بین‌المللی و بیانیه سیاسی اجلاس تدوین و به تصویب رسید. بیانیه سیاسی از این جهت که در بر دارنده نکته‌های محوری برنامه عملیاتی بین‌المللی سالمندان و نیز بازگو کننده تعهد مجدد کشورها از جمله جمهوری اسلامی ایران در مورد مفاد آن است، دارای اهمیت ویژه‌ای می‌باشد. از جمله تعهدات اجلاس مادرید از بین رفتن تبعیض سنی، ایجاد جامعه‌ای برای تمامی سنین، ارتقاء عزت اجتماعی سالمندان، افزایش دسترسی به

خدمات اجتماعی، قرار دادن موضوع سالمندی در دستور کار توسعه، استفاده از تجربیات سالمندان برای آینده‌ی بهتر، ایجاد دیدگاه جنسیتی در همه برنامه‌ها و تداوم کار تا زمان تمایل است (سازمان ملل متحد، ۱۳۷۸).

ضرورت انجام این مطالعه را، گذار اجتماعی و جمعیتی در کشور (کشورهای در حال توسعه) و آماده نبودن جامعه برای روبرو شدن با افزایش ناگهانی جمعیت سالمند که مربوط به ویژگی‌های خاص انتقال جمعیتی در ایران است می‌باشد. در کشور ما باروری طی مدت کوتاهی به طور سریع کاهش یافت در حالی که قبل از وقوع این پدیده میزان نرخ رشد جمعیت بالا بود، این موضوع سبب می‌گردد که با تعداد زیاد جمعیت سالخورده در مدت زمانی کوتاهی مواجه شویم (عباسی شوازی^۱، ۲۰۰۶). در این بین تغییرات ناشی از گذار اجتماعی در جامعه ایران که همگام با انتقال جمعیتی صورت می‌پذیرد، سبب گردیده تا ساختارهای جدید اجتماعی در برآوردن نیازها و احتیاجات سالمندان ناتوان بمانند. به این ترتیب که کهنسالان، ارزش و احترام اجتماعی، شبکه گسترده روابط اجتماعی و انسجام اجتماعی حاصل از ادغام دوره سنتی را از دست داده‌اند و در دوره نوگرایی از آن‌چه که در کشورهای توسعه‌یافته در عوض این تغییرات نصیب جمعیت سالمند شده است. نیز بهره‌مند نشده‌اند (کندل^۲، ۱۹۹۹).

این تغییرات در شرایطی اتفاق می‌افتد که کشورهای در حال توسعه در چالش هم‌زمان توسعه‌یافتگی و سالخوردگی جمعیت قرار دارند. اکثر سالمندان در کشورهای در حال توسعه در روستا زندگی می‌کنند و دسترسی کم‌تری به امکانات دارند. همچنین به دلیل کاهش باروری، دستیابی افراد سالمند به خویشانی که بتواند از آنان مراقبت کنند کم می‌شود. این موضوع تأثیر مهمی بر روی رفاه حال سالمندان خصوصاً در کشورهای کم‌تر توسعه یافته خواهد داشت چرا که در این کشورها بخش عمده خدمات مورد نیاز سالمندان توسط خانواده‌شان تأمین می‌شود. هر چه نسبت سالمندان در بین گروه‌های

¹ Abbasi shavazi

² knodel

سنی بیش‌تر باشد منجر به تغییرات بیش‌تر اجتماعی، اقتصادی و الگوی توزیع منابع خواهد شد. در چنین شرایطی بار تکفل سالخوردگی افزایش یافته و بار تکفل جوانی کاهش می‌یابد و فشار بیش‌تری به افرادی که از نظر اقتصادی فعال هستند تحمیل خواهد شد.

نکته دیگر میزان مشارکت افراد سالمند در نیروی کار است که بر سیاست‌های بازنشستگی تأثیر می‌گذارد. با کاهش میزان مشارکت افراد سالمند در نیروی کار معمولاً پوشش بالاتری از تأمین اجتماعی مورد نیاز خواهد بود. کاهش مشارکت به عوامل دیگری از جمله کمبود فرصت‌های شغلی و کاهش مهارت‌ها و به روز نبودن اطلاعات آنان بستگی دارد. در کنار تمام مسایل فوق تأمین سلامت این گروه از اهمیت بالایی برخوردار است. با توجه به الگوی مزمن بیماری در بین سالمندان و هزینه بر بودن خدمات بهداشتی درمانی و توان‌بخشی به ایشان، مطالعه در خصوص سالمندان و برنامه‌ریزی جدی در این خصوص نیز ضروری است.

از دیدگاه دیگر تفاوت‌هایی مانند تفاوت‌های جنسی سالمندان نیز حائز اهمیت است. در اکثر جوامع، زنان به علت طول عمر بیش‌تر، بخش عمده جمعیت سالخورده را تشکیل می‌دهند و به دلیل این‌که فرصت آموزشی و اشتغال کم‌تری داشته‌اند فقیرتر و آسیب‌پذیرتر هستند و همچنین به دلیل این‌که زنان در مقایسه با مردان در سنین پایین‌تری ازدواج می‌کنند فراوانی زنانی که همسر خود را بعضاً به عنوان تنها منبع درآمدی از دست داده‌اند در بین زنان سالمند بیش‌تر از مردان سالمند است.

با توجه به این‌که درصد سالمندان جامعه ما در سال‌های آتی افزایش خواهد یافت، ضروری است از هم اکنون برنامه‌های مراقبتی از قبیل، نگهداری سالمند، بهداشت، مسکن، درآمد، هزینه‌های که به بازنشستگان سالمند اختصاص می‌یابد و ... مورد عنایت جدی مسئولان قرار بگیرد.

در نهایت می‌توان گفت که افزایش تعداد سالمندان- با توجه به این‌که قشر سالمند نیازهای ویژه‌ای دارند- برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری‌های خاصی را در این زمینه ضروری می‌سازد. لذا یک کشور برای این‌که برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری صحیحی در این زمینه داشته باشد ابتدا بایستی از ویژگی‌های

جمعیتی و اقتصادی- اجتماعی جمعیت خود و چگونگی روند آن در طی سالیان مطلع باشد تا بتواند به اهداف مورد نظر خود دست یابد و اقدامات لازم جهت حمایت از این جمعیت رو به رشد را به انجام برساند.

۱-۳- اهداف مطالعه

نخستین گام در هر تحقیق، مشخص کردن اهداف مطالعه یعنی انگیزه گردآوری اطلاعات است و هدف تحقیق است که باید به روشنی در آغاز کار معلوم گردد.

مطالعه سالمندی در ابعاد و موضوعات متنوع، اکنون یکی از حوزه‌های فعال و در حال گسترش پژوهشی جمعیت کشورهای مختلف دنیا است. در منطقه آسیا نیز این حوزه طی سال‌های اخیر مورد توجه محافل دانشگاهی بوده و توسعه نظری و تجربی نسبتاً خوبی داشته است. این در حالی است که به طور کلی و خصوصاً در ایران، خلأ محسوسی در این حوزه دیده می‌شود. هر چند سالمند جمعیت در ایران هنوز به پدیده‌ای فراگیر تبدیل نشده است، اما در هر حال سالمندان همواره بخشی و شاید بخش ویژه‌ای از جمعیت ایران بوده‌اند. از یک سو تغییرات مشاهده شده در الگوی مرگ و میر و افزایش امید زندگی، طول دوره سالمندی را نسبت به گذشته بیشتر می‌کند و از سوی دیگر در پی تغییرات اجتماعی و جمعیت در حال وقوع، بیم آن می‌رود که کارکرد خانواده، که اکنون منبع اصلی حمایت از سالخوردگان است، نیز در آینده دچار نقصان شود. به عبارتی روشن‌تر، موضوع مورد بحث می‌تواند یکی از علائق پژوهشی رو به گسترش در ایران به حساب آید. بنابراین مشارکت در به وجود آوردن یک جریان علمی و پژوهشی در این حوزه از مطالعات جمعیتی، والاترین هدف تحقیق حاضر است. مهم‌ترین اهداف پژوهش حاضر عبارتند از:

هدف کلی

- بررسی و تحلیل ویژگی‌های اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی سالمندان در ایران به تفکیک استان‌های کشور طی سال‌های ۸۵-۱۳۵۵ و پیش‌بینی جمعیت سالخورده تا سال ۱۴۰۵.

اهداف جزئی

- بررسی روند تغییرات شاخص‌های سالخوردگی جمعیت ایران در گذشته، وضع موجود و آینده‌ی احتمالی آن‌ها.
- بررسی تعداد و ترکیب سنی و جنسی جمعیت سالمند.
- بررسی وضع سواد و تحصیلات سالمندان.
- بررسی وضع فعالیت سالمندان.
- بررسی وضعیت ازدواج و زناشویی سالمندان.
- پیش‌بینی روند افزایش جمعیت ۶۰ ساله و بیش‌تر کشور در بیست سال آینده (۱۳۸۵-۱۴۰۵).
- ارائه راه‌حل‌های مناسب و راهکارهای اجرایی مطلوب در خصوص جمعیت سالمند کشور.

۱-۴- سوالات عمده مطالعه

سوالات عمده‌ای که بررسی حاضر سعی خواهد کرد به آن‌ها پاسخ دهد عبارتند از:

- بررسی روند رشد جمعیت ۶۰ ساله و بالاتر در سطح جهان و مستندسازی روند و علل رشد سریع‌تر جمعیت سالمند در کشورهای در حال توسعه و ایران در سال‌های اخیر.
- تغییرات ترکیب جمعیت سالخورده (۶۰ ساله و بیش‌تر) ایران در گذشته چگونه بوده است، و در آینده چه تغییراتی خواهد نمود؟
- روند تغییرات شاخص‌های سالخوردگی جمعیت ایران در گذشته، وضع موجود و آینده آن‌ها چگونه است؟
- تفاوت‌های استانی تعداد و سهم جمعیت سالخورده در ایران چگونه است؟
- ویژگی‌های اجتماعی (نظیر سواد و آموزش)، اقتصادی (نظیر وضعیت فعالیت)، جمعیت سالمند کشور.